

Position Paper Landelijk Netwerk Veilig Thuis - toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

23 april 2021

Aanleiding Position Paper Landelijk Netwerk Veilig Thuis

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is eind maart 2021 gestuurd naar de Tweede Kamer en betreft een voorstel voor een verbeterde aanpak van de jeugdbeschermingsketen. De opdrachtgevers (VNG en de ministeries VWS & JenV) willen het stelsel eenvoudiger inrichten, omdat zij stellen dat de knelpunten over de aanpak van veiligheid en onderliggende problematiek bij gezinnen samenhangt met de inrichting van het huidige stelsel. Genoemde knelpunten zijn onder meer dat werkwijzen van de betrokken organisaties¹ onvoldoende op elkaar aansluiten, er overlap is in werkzaamheden, regie door verschillende organisaties tegelijkertijd wordt uitgevoerd en kansen worden gemist om de (onderliggende) problematiek, die veelal op ouder- en gezinsniveau ligt, in samenhang op te lossen.

Het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVT) draagt graag bij aan een effectiever en eenvoudiger kind- en gezinsbeschermingsketen. Het LNVT vindt het van belang dat samenwerking wordt verbeterd, zodat volwassenen en kinderen minder lang op hulp wachten, er minder dubbelingen in het werk van de verschillende organisaties is en het werk van de jeugdbescherming beter aansluit op het lokale veld. Het LNVT is echter van mening dat het scenario onvoldoende aansluit bij de wens om volwassenen en kinderen steviger in positie te brengen, de kwaliteit van onafhankelijk onderzoek te vergroten en het thema huiselijk geweld stevig te verankeren.

Het LNVT stelt inhoudelijke richtinggevende principes en randvoorwaardelijke condities voor middels onderliggend Position Paper en nodigt andere betrokken partijen uit om samen met Veilig Thuis deze aangescherpte beweging in te zetten naar een betere samenwerking en aanpak van bescherming en veiligheid voor volwassenen, gezinnen en kinderen.

Maatschappelijke impact en besef

Onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties, waaronder huiselijk geweld (0-100) en kindermishandeling, is één van de grootste problemen van onze samenleving. De maatschappelijke impact is enorm. Samen met de relevante ketenpartners hebben we de plicht² om deze terug te dringen en de schade ervan te beperken. Veilig Thuis wil samen met de ketenpartners voorkomen, minimaliseren, doorbreken én stoppen van onveilige situaties zoals geweld, mishandeling, verwaarlozing of misbruik.

Veilig Thuis draagt hieraan bij middels een laagdrempelig en onafhankelijk advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis is expert op het gebied van beoordeling van acute en structurele onveiligheid en het bepalen van vervolgstappen ter bescherming van alle directbetrokkenen (0

¹ Waaronder Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen

² VN-verdrag inzake de Rechten van het kind, Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, VN-Vrouwenverdrag en het Verdrag van Istanbul

tot 100)³ en doet dat in samenwerking met lokale, (boven)regionale en landelijke partners met de daarbij behorende unieke functionaliteiten (informatiepositie, onderzoek, voorwaarden en vervolg, radar- en monitorfunctie, beleidsinformatie en trendanalyse).

Zes essentiële items die de samenwerking versterken naar een ideaal scenario voor volwassenen, kinderen en professionals

We gaan uit van het leidende principe dat de inhoud de vorm bepaalt en dat het onze gezamenlijke opdracht is te zoeken naar vormen die de inhoud versterken. Vanuit dat principe willen we een perspectief bieden dat helpend is voor volwassenen en kinderen in het realiseren van een veilige (thuis)situatie. Een fundamentele verbetering in begeleiding, kwaliteit, onafhankelijk onderzoek, inzet specialisme en beschikbare bijstand gaat betrokkenen en professionals echt verder brengen. Hiervoor hebben wij zes richtinggevende principes en randvoorwaardelijke condities geformuleerd die de samenwerking verbeteren en nodig zijn om ons doel te bereiken.

1. Richtinggevende principe: Samenhang in zorg

Regie op veiligheid én jeugd- en volwassenhulp is dichtbij, beschikbaar, in samenhang en op maat.

De aanpak van veiligheid van kinderen en volwassenen is complex en ingewikkeld. Vooral als ook sprake is van multiproblematiek, zoals psychiatrische problemen, verslaving, verstandelijke beperking, schulden, etc. Deze onderliggende problematiek wordt nu niet in samenhang opgelost (samenhangende zorg)⁴ of professionals herkennen deze onvoldoende, zoals verslaving, psychische problematiek en/of een verstandelijke beperking bij volwassenen of kinderen⁵. Daarnaast moet ook aandacht zijn voor de veiligheid van volwassenen zónder kinderen, zoals partnergeweld en specifiek geweld wat een specialistische aanpak vraagt zoals intiem terreur, eergeerelateerd geweld, stalking, ouderenmishandeling, etc.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Versterk het lokaal veld (0-100), waaronder de aanpak van veiligheidsvraagstukken én het bieden van (trauma)hulp en begeleiding aan mannen en vrouwen naast de kinderen.
- Behoud en verdiep (bovenlokale) specialistische aanpak rondom partnergeweld, intiem terreur, eergeerelateerd geweld, ouderenmishandeling, etc.
- Vorm een veiligheidsteam mét partijen als maatschappelijk werk, jeugdhulp, vrouwenopvang, GGZ, verslavingszorg en LVB als uitvoerende professionals die hulp én regie voeren i.s.m. het lokaal team. Deze partijen zijn essentieel voor het bieden van hulp, die dichtbij en toegankelijk is, in samenhang met de regie op veiligheid. Deze samenhang leidt tot vroegtijdige signalering en ondersteuning dat zich richt op risicofactoren die de onveiligheid in stand houden en kan mogelijk de druk op de specialistische zorg en/of behandeling verminderen.

³ Directbetrokkenen of betrokkenen van 0 tot 100 wordt bedoeld: cliënten, slachtoffers, plegers, kinderen, ouders, ouderen of omstanders, ongeacht hun leeftijd.

⁴ [Leren van calamiteiten 2; veiligheid van kinderen in kwetsbare gezinnen](#) (2016)

⁵ [Leren van calamiteiten 2; veiligheid van kinderen in kwetsbare gezinnen](#) (2016); p.14

2. Richtinggevende principe: volwassenen en kinderen in positie

De volwassene en/of het kind wordt gezien, gekend en gehoord. De volwassene en/of het kind heeft een stem en wordt hierin ondersteund.

Het perspectief van volwassenen en kinderen wordt in het huidige scenario onvoldoende belicht vanuit de inhoud. *It takes a village to raise a child.* Focus niet op enkele partijen maar draag zorg voor een integrale passende aanpak met volwassenen en kinderen waarbij het doel is om te komen tot veiligheid en welzijn. Bijstand organiseren is randvoorwaardelijk om volwassenen en kinderen een duidelijke positie te geven als het gaat om omvangrijke keuzes.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Draag zorg voor eenduidige toegang en beschikbaarheid van ondersteuning voor volwassenen en kinderen en rechtsbescherming.
- Biedt de mogelijkheid tot een zelfgekozen mentor of vertrouwenspersoon.
- Realiseer (rechts)bijstand om rechtsbescherming te borgen (denk aan gezinsadvocaat⁶ of het voorbeeld vanuit Amerika Court Appointed Special Advocates for Children (CASA)⁷).

3. Richtinggevende principe: Kwaliteit en transparantie in beoordeling en onderzoek

Beoordeling, toetsing en analyse/onderzoek van acute en structurele onveiligheid is onafhankelijk, specialistisch, gezinsgericht en multidisciplinair. Hiermee borgen we hoor en wederhoor en gefundeerde feitenuitspraken.

In beoordeling, toetsing, analyse en onderzoek van acute of structurele onveiligheid moeten we iedere vorm van belangenverstremming en of schijn van partijdigheid zien te voorkomen. Volwassenen en kinderen hebben een afhankelijke positie ten opzichte van de professional. De specialistische expertise en beoordeling moet onafhankelijk beschikbaar zijn, zodat dit recht doet aan hoor en wederhoor en feitenonderzoek. Een onafhankelijke beoordeling en toetsing draagt tevens bij aan laagdrempeligheid, waaronder zelfmelden.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Advies- en meldpunt 24/7 inclusief (integrale) crisisfunctie 0-100 ten behoeve van laagdrempeligheid, herkenbaarheid en transparantie in advies, melding en crisis.
- Betere screening en analyse van het soort geweld en de problematiek in het gezin is nodig om gericht maatwerk te bieden aan volwassenen en kinderen (chronische problematiek, trauma, plegeraanpak/-hulp, etc.)
- Zorg voor (vroegtijdige) afstemming tussen zorg- en strafpartners⁸ en werk *samen* aan directe veiligheid voor betrokkenen waarbij de eerste onderzoekshandelingen en/of interventies veilig, snel en doeltreffend worden ingezet.

⁶ [Pilot in Hart van Brabant](#)

⁷ [Brochure CASA](#)

⁸ Politie, Openbaar Ministerie, Reclassering, RvdK

- Veiligheid- en beschermingsonderzoek 0-100; kwaliteit van onderzoek en monitoring is onafhankelijk, integraal en gericht op alle betrokkenen. Dit vraagt doorontwikkeling ten opzichte van huidige onderzoeken: één onderzoek waarbij borging van hoor en wederhoor als feitenbeschrijving is ingericht. Daar waar specialistische vraagstukken zich voordoen worden (eventueel bovenregionaal) deze geborgd in samenhang met medici, forensisch artsen en centra seksueel geweld.
- Rechtspraak integraal (civiel, straf, bestuur). Zorg ervoor dat de rechter uitspraak doet op meerdere domeinen zodat er eenduidig en passende uitspraken worden gedaan die het meest effectief zijn voor het realiseren van een veilige (thuis)situatie voor betrokkenen.
- Specialistische kennis over bijzondere vormen van geweld of mishandeling bovenregionaal/landelijk borgen en structureel gebruik maken van wetenschappelijke inzichten en gevalideerde risico-inventarisatie instrumenten (samenwerking met specialistische partners en aansluiten bij forensische wetenschappelijke kennis en expertise).

4. Randvoorwaardelijke conditie: eenduidigheid voor volwassenen en kinderen

Werken vanuit het perspectief van volwassenen en kinderen is outreachend en aansluitend op hun leefwereld.

Focus op wat nodig is vanuit het perspectief van volwassenen en kinderen, werk outreachend en sluit aan op hun leefwereld. Baseer dit op inhoud/visie in plaats van organisatie- en structuur denken. Helpend hierbij is de [Visie gefaseerd samen werken voor veiligheid](#) (2016; van Arum en Vögtlander) waarbij helder is weergegeven waarom in welke fase iets wordt gedaan (door wie of welke organisatie dan ook) en helpt professionals om prioriteringen te stellen en eerst te doen wat het eerst nodig is. Iedere organisatie hanteert hiermee een eenduidige taal richting volwassenen en kinderen, ongeacht organisatie of discipline.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Eenduidigheid richting volwassenen en kinderen over de aanpak van onveilige situaties middels de 'Visie gefaseerd samen werken voor veiligheid'.
- Maak gebruik van de vijf gezinsprofielen⁹ voor inzet van hulp die aansluit op de problematiek en leefwereld van volwassenen en kinderen.
- Benut data voor casus- en onderzoeksdoeleinden, trends, beleidsinformatie en werkzame elementen om eenduidigheid in de aanpak richting betrokkenen te vergroten.
- Inzet van ervaringsdeskundigen: zij kunnen vanwege hun eigen ervaring beter aansluiten bij de beleving en leefwereld van volwassenen en kinderen en zijn ook laagdrempeliger en beter bereikbaar (buiten kantooruren) dan professionals.
- Voorlichting wat nodig is voor een veilige situatie; wat gebeurt er en waarom. Wat kan je zelf doen (zelfmelden, etc.). Indien één visie wordt gehanteerd, is de boodschap eenduidig en helder.

⁹ Het Verwey Jonker Instituut heeft op basis van landelijk onderzoek naar de aanpak van kindermishandeling en partnergeweld [vijf gezinsprofielen](#) opgesteld, waarbij de verwachting is dat voor elk profiel een ander soort hulpverlening hoort en beter aansluit op de problematiek en leefwereld van betrokkene(n).

5. Randvoorwaardelijke conditie: Professionele identiteit stimuleren en waarborgen

Een sterke professionele identiteit is de backbone van de professional in transformerende en dynamische ontwikkelingen.

Organisaties veranderen, vakgebieden transformeren, maatschappij wordt dynamischer en mondiger, ook als het om het werk van professionals gaat. Professionele identiteit¹⁰ is nodig in een omgeving waar veranderingen elkaar in hoog tempo opvolgen, de dynamiek en ontwikkelingen grilliger en onvoorspelbaarder worden, het aantal samenwerkingsrelaties toeneemt en alles sneller, beter, scherper en steeds vaker 'anders' moet.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Het herkennen van professionele identiteit als een belangrijk aspect van de professionele ontwikkeling in een steeds sneller veranderende wereld. Deze identiteit is een basis voor leren, ontwikkelen, omgaan met veranderingen en (vernieuwde) samenwerkingsrelaties.
- Een lerende praktijk met focus op effectiviteit van interventies. Het leren en ervaren vanuit de praktijk biedt ruimte voor professionals te doen wat nodig is. Als we kwaliteit willen handhaven, en meer eigenaarschap vragen, moeten we ons beseffen dat al die ontwikkelingen niet 'van boven' moeten worden opgelegd.

6. Randvoorwaardelijke conditie: continuïteit en commitment

Heb inzicht in wat nodig is voor de continuering van zorg en het commitment van partijen in tijden van verandering.

Continuïteit van zorg en toewerken naar daadwerkelijke effecten op kwaliteit dienen hand in hand te gaan. Hiervoor dient continu aandacht te zijn en dient bijgesteld te worden als een afbreukrisico zich voordient. Een eventuele structuurwijziging volgt indien nodig, na borgen van stevige fundamenten van verbetering. Bovendien is het van belang dat alle relevante partijen zich committeren aan deze beweging zodat daadwerkelijk met elkaar positieve veranderingen kunnen worden ingezet.

Wat is nodig om hieraan te voldoen:

- Het uitvoeren van een risicoanalyse om het proces en de ontwikkelingen kritisch te kunnen blijven volgen ten behoeve van continuering van zorg.
- Alle eerder genoemde partijen dienen zich te committeren.

7. Slotwoord

Het LNVT waardeert de wijze waarop de partijen zijn betrokken in de ontwikkeling van het huidige toekomstscenario. Het is een intensief, ingrijpend en complex proces voor alle betrokken partijen en heeft onder meer geleid tot het inzicht dat de problematiek in samenhang moet worden opgelost met de brede blik op 0-100 jaar.

¹⁰ [Professionele identiteit](#)

Echter, enkel de focus op nieuwe vormen van samenwerking tussen de partners in de jeugdbescherming draagt niet bij aan een groter doel, namelijk eerder en betere hulp en begeleiding voor volwassenen en kinderen. Er zijn fundamentele verbeterlagen nodig in de beschikbaarheid van jeugd- en volwassenhulp, kwaliteit van onafhankelijk onderzoek, inzet van specialisme en toegankelijke begeleiding en bijstand voor volwassenen en kinderen.

Deze Position Paper is een cruciale aanscherping en verrijking op het huidige scenario. De zes genoemde principiële en randvoorwaardelijke items zijn noodzakelijk voor een betere rechtspositie van kinderen en volwassenen en biedt een integraal perspectief dat helpend gaat zijn voor zowel professionals als volwassenen en kinderen in het realiseren van een veilige (thuis)situatie.

De medewerkers van de Veilig Thuis organisaties in Nederland hebben ervaring met veranderen sinds het samengaan van de toenmalige organisaties Steunpunt Huiselijk Geweld, Advies en Meldpunt Kindermishandeling en een deel van Bureau Jeugdzorg in 2015. We werken sindsdien aan het continu verbeteren van de aanpak van huiselijk geweld, kindermishandeling en onveilige (thuis)situaties van kinderen, volwassenen én ouders op lokaal, (boven)regionaal en landelijk niveau. Als de beweging de inhoud van het werk versterkt en dit bijdraagt aan het welzijn van kinderen en volwassenen, dan is iedereen bereid tot verandering, is onze ervaring. Dit vraagt echter om een zorgvuldig proces, waarbij we alle genoemde organisaties nodig hebben om gezamenlijk deze verandering in gang te kunnen zetten, zowel vandaag als in de toekomst.

Wij zijn zeer bereid hiervoor de benodigde stappen te zetten.